

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fill. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 8 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társszerkesztő: Dr. Franciscy Lajos.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromsoros petitsor ára 16 fill. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szög 4 kor., minden további szó 4 fill.

A F. M. K. E. óvodái.

A Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület elnökségének ez évi jelentéséből, úgyszintén a jövő 1903-ik évre megállapított programjából megismerjük azokat a terveket, melyekre az elnökség ezidőszert a figyelmét irányozza, mint az egyesület jövő munkásságának célpontjaira.

Erősen előtérbe lép ezen tervek körvonalozásánál az a szándék, hogy az egyesület óvodái lassankint az államnak adassanak át. Az elnökségben ezt a szándékot az a felfogás érlelte meg, mely az elnöki jelentés következő szavaiban jut kifejezésre: „Erős a meggyőződésünk, hogy a magyar nemzeti állam eszméje mindaddig csak álomkép marad, míg a népnevelés és népoktatás vezetését — különösen nemzetiségi vidékeken — maga az állam nem veszi a kezébe.”

Meglepő az a röpke könnyűség, melylyel az elnökség az idézett néhány sort papírosra vetette. A magyar nemzeti állam eszméjéről, mint egy olyan álomképről beszélni, mely nem lesz valósággá mindaddig, a míg az állam a népoktatás vezetését a kezébe nem veszi, csak úgy lehetséges, ha a szavak értelme felett ceppnyit sem gondolkodunk. Felületes

emberek, ha nagyot akarnak mondani, rendszerint elvetik a súlykot. A F. M. K. E. elnöksége nem áll felületes emberekből, s ha az idézett kitétel mégis elvetette a súlykot, az onnét van, mert az állami oktatás csillogó eszméjétől elvakítva, a valóságos eredmények tárgyilagosságot figyelmen kívül hagyta.

Szép volna bizony, ha például ezidőszert, mikor a népoktatás $\frac{2}{3}$ részben még a községek és hitfelekezettek kezében van, a magyar állameszméről, csak mint álomképről lehetne beszélni! A magyar állameszme már a jelenben is annyira nem álomkép, hanem egy hatalmas valóság, hogy 19 milliónyi népünk közül több mint 10 millió beszél magyarul, a nem magyar ajkúak közül 1 millió 434 ezer érti és beszél a magyar nyelvet. Az 1900-ik évi statisztikai kimutatások szerint a magyar birodalom egész területén is meghaladja már a magyarul értők száma az abszolút többséget, magában az anyaországban pedig ez a szám már közel jár a 60 százalékhoz.

Megengedjük, hogy a magyar nyelv terjedését nem tekinthetjük bizonyítéknak arra nézve, hogy nyelvünkkel a magyar szellem, a magyar hazának szeretete is ugyanolyan arányok szerint tért hódított, de kétségtelen, hogy ezen a téren is a

folytonos előrenyomulás jelenségeivel találkozunk, a mi nem is lehetséges más-kép, mert a kik a magyar nyelv ismeretét terjesztik, azok, mint a magyar kultúra munkásai, át vannak hatva a magyar szellemtől, a hazaszeretet érzéseitől, melyeknek utat nyitni törekednek a szívekhez. Megengedjük azt is, hogy a mit eddig a magyar nemzeti állam megizmosodása érdekében az iskola és a társadalmi tevékenység révén elérnünk sikerült, az még nem az az ideál, mely a magyar nemzeti állam képében szemünk előtt lebeg, de mindenesetre oly eredmény, a mely mellett a magyar nemzeti államnak az eszméje nem álomkép, hanem valóság, mely már most is erőteljes, bár még nagy fejlesztésre szorul.

Nem értjük ennél fogva, miért lett az állami népoktatásért való rajongás a F. M. K. E. elnökségének alapérzésévé? Valószínűleg azok az urak az oktatást az egész vonalon állami funkciónak tartják. Pedig nem állami funkció az, csak állami feladat, melyet azonban a társadalmi szervezetek is, egyház, községek, családok, egyesületek kitünő eredményekkel végezhetnek és végeznek is. Csak nyissa ki egy kevéssé a t. elnökség a szemét és nézze meg mit műveltek a magyarosodás terén az egyház vezetése alatt álló nép

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

Kisebb rajzok Londonról.

Azt, a mit eddig e lapok hasábjain az angol főváros nagy méretű közlekedési eszközeiről, gazdaságáról és nép jelleméről mondtunk, ki kell néhány vonással egészítenünk, hogy a világ város külső képét feltűntető rajz lehetőleg sokoldalú vonatkozásban álljon előttünk.

Borongós meleg nyári nap volt. A felhők magasan jártak, foszlányokban úszkáltak a légkör tengerén. Esőtől nem kellett tartani, kirándulásra alkalmas idő csalogatta az embereket a Trafalgar Square-ra, London egyik legszebb terére. Itt áll a legnépszerűbb angol hősnak, Nelson lordnak a szobra. A híres admirál Trafalgar mellett, Gibraltár közelében verte meg 1805-ben az egyesült francia-spanyol hajóhadat, s e győzelmével meghiusította I. Napoleon tervét, a ki épp ez időtájt 180,000 emberrel ö-szpontosított Boulogneban, hogy innét Angliába átkeljen.

Láttuk az angol-bur háború alatt, hogy Angliának még manap sincs erős, a birodalom világhatalmi állásához mért szárazföldi hadereje. Napoleon idejében még kevésbé volt. Ha tehát

a hódító francia császár az ő kitűnően felfegyverzett, valogatott 180,000 emberével átkelhetett volna Angliába, a szigetország menthetetlenül elvesz. Nelson győzelme elhárította a veszedelmet. Napoleon, mintán hajóhada, melynek fedeznie kellett volna az átkelő sereget, Trafalgarnál megsemmisült, az átkelést meg se kísérlette, mert az ügy is hiába való volt volna. Nelsont azért az angolok úgy ünneplik, mint hazájának szabadítóját. A diadalmas útközvet színhelyétől neveztek el azt a gyönyörűen parkírozott teret, melyen a hősi ére-szobra áll.

Az a sok ember, többnyire vidéki angol, a kik valamely kirándulásra alkalmas nyári napon a Trafalgar Squareval határos széles utcába, a Northumberland Avenue-be sietnek, nem mullasztják el meglátogatni hazájok nagy fiainak szobrát. Büszke örömtől sugárzó arccal szemlélik a magas gránit oszlopon álló ercalakot, elragadtatással beszélnék hadi tetteiről, lelki nagyságáról, mely akkor nyilvánított meg legbősiésében, midőn a trafilgari diadal után halálosan megsebesítve, a hozzája siető orvost e szavakkal utasította el magától: „Nezzen ide, az előttem fekvő sebesültekre, előbb ezeknek nyujtson segítséget, nekem csak akkor, ha majd rám kerül a sor.”

Egy fél óráig is járkálnak a szobor körül,

s azalatt a mult szellemének lobogó fénye mellett lelki diadalut tesznek meg hazájok történetének egyik ragyogó korszakán. A nemzeti mult diadalmából táplálkozó hazaszeretet sehol sem olyan mély, olyan bensőséges, mint Albion fiainál. Pedig a kik most nagy honfirtásuknak a kegyelet megszentelt érzelmeinek áldozatát bemutatják, azok nem a végből jöttek ide, hogy történelmi emlékeken merengjenek. Ők ma kirándulásra készülnek, várják az erre a célra szolgáló külön alkalmatosságot, melyre a Northumberland Avenue-ban fognak felszállni.

Úgy 11 óra tájban harsogó kürtszónak a hangja válik ki az utcai zajból. Pompás fehérlovass négyesfogatok fordulnak be az utcába, 16 üléses magas kocsi, melyek Windsor, St. Albans, Dorking s egyéb kiránduló helyekre fogják szállítani a tájszépségeket élvezni akaró közönséget. Az angol általában szereti a természetet, lelkesül érte, tud belemerülni kellemeinek élvezetébe. Svájc és Norvégia gyönyörű tájainak legszorgalmasabb látogatói az angolok. A kirándulások szenvedélyes kedvelői ők, s ezeknél mindig előnyt adnak a kocsinak, hajónak vagy a gyaloglásnak.

Azért a Londonban időző angol, a ki nem tartaná teljesnek a fővárosban való tartózkodásának sikerét, ha legalább Windsorbba, az imádott

iskolák Nyitrán, Trencsénben, Zsolnán, Selmebányán, tehát éppen a nemzeti kulturális törekvések gócpontjain, és akkor talán be fogja látni, hogy az állami oktatáson kívül is terem erő és siker a magyar nemzeti állameszme számára.

Sőt maga a F. M. K. E. is az általa alapított óvodákkal olyan szolgáltatásokat tett a magyar közművelődésnek, melyekért megérdemli a nemzet háláját, megérdemli a legszélesebb körű segílyt és támogatást. Ezen óvodák az egyesület tevékenységének legértékesebb gyümölcsét képezik, az azokra fordított pénz a leghasznosabban kamatozó tőke, ha ez a haszon talán nem is nyilvánul rövid időn belül szembetűnő eredményekben.

Nem szabad felednünk azt, hogy a nemzetiségi vidékeken az óvodák és iskolák csak igen lassan ható tényezői lehetnek a magyar nyelv és a hazafias érzület terjesztésének. A nehézségek, melyekkel ezeken a vidékeken a magyar közoktatásnak meg kell küzdenie, oly sokfélék és nagyok, hogy azokkal szemben minden erőfeszítés hiába valónak látszik. Pedig nem hiába való, csak legyen kitartás a közoktatásügy munkásaiban és legyen jó az óvodák és iskolák vezetése.

Nem is hisszük, hogy a F. M. K. E. vezetőségét az az eredménytelenség kedvetlenítette volna el, mely az általa fenntartott vagy segélyezett óvodák kihatásában itt-ott mutatkozik. Mert utóvégre a hol a F. M. K. E. óvodái eredményes működést felmutatni nem képesek, ott ezek az óvodák akkor is meddő munkát fognak végezni, ha állami vezetés alá kerülnek. Csodákat az állam sem képes művelni. Különben is a F. M. K. E. maga legjobban ismeri az óvodák működését nehezítő akadályokat és módjában áll azoknak elhárítására közrehatni.

Ha az egyesület vezetősége mégis annyira beleélte magát abba a gondolatba, hogy az óvodáit lassankint az ál-

lamnak adja át, akkor bizonyára nincsen tisztában sem azokkal a feladatokkal és kötelességekkel, melyeket a közoktatás terén a társadalomnak kell teljesítenie, sem azzal az értékkel, melyet az a bálványozott állami oktatás képvisel.

Ne induljon az egyesület az elnökség szűk látókörű tervei után, ne lökje el magát a nagy lelkesedéssel felkarolt óvoda és iskolaügyet, mert azzal megtagadná magát, megtagadná a leglényesebb pontban társadalmi hivatását és elvesztené mindazon körök rokonszenvét, melyek a népoktatás terén a társadalmi tényezők közreműködésére súlyt fektetnek.

Egyházmegyei népszámlálás.

Az egyházmegyei névtárak „pontosan” tüntetik fel a népszámlálási adatokat községenként. Nálunk, Nyitraegyházmegyében csupán a katolikusokat, másutt pl. Esztergomban, a más vallásúakat is, ami utóvégre szükséges is. Hiszen a számok arra való, hogy tájékozást nyújtsanak a lelkészeknek és egyáltalában azoknak, akik ezirányú tájékozást szeretni óhajtanak.

Ezeknek a számoknak beszélniük kell, de ha nem igazat beszélnek, vagy mondjuk „félrebeszélnek,” akkor jobb, hogy inkább hallgassanak. Nem kell pocékolni rájuk a nyomdafestéket.

Lássuk, hogyan történik e számok összeállítás?

Az év elején felszólítanak a vidéki lelkészek a népmozgalmi adatok beszolgáltatására az egyházmegyei hatóságoknak. Ezen adatok feltüntetése kétféleképp történik; de mindkét módnak kiindulási alapul szolgál a Schematismus legutóbbi népszámlálása. A pontosabbak úgy járnak el, hogy megnézik, mennyi volt feltüntetve a tavalyi névtárban. Ez lesz az alap. Mondjuk valamely községnek van (világosság kedvéért) kerekaszámában 1000 kath. lakosa feltüntetve a Schematismusban.

A jövő évre ehhez hozzáadják a múlt évben születetteket, mondjuk egy évben 45; lesz tehát 1045, de ebből ki kell vonni a múlt évben elhunytakat pl 32 0t; s így világos, hogy a lelékszám a jelen évben a jelzett községben 1013-ra rúg.

De itt nincsen beszámítva azon elem, melylyel eltávozás, vagy bevándorlás által a község lakóinak száma apadt vagy növekedett. Azokat tudunkkal nagy ritkán, vagy egyáltalában nem

veszik figyelembe. Pedig különösen napjainkban, mikor a nép-„mozgalom” egyre élénkebb lesz, különösen nagyobb vidéki gócpontokban jelentős arányokat ölt, ezt sem volna szabad figyelmen kívül hagyni.

De ezen számítási mód még istenes, még hagyján volna. Tudunk eseteket, hol a vidéki beküldők még a fenti egyszerű számítást is vagy sokalják, vagy más okból kerülnek és egyszerűen *gondolom formán* odavetik, hogy ennyivel meg ennyivel szaporodott a hivek száma. Azt észleltük, hogy a vidéki lelkész urak szivesebben írnak a papírosra többet, mint kevesebbet. Mintha az árnyat vetne a lelkészre, ha hivei fogynak. Egyáltalában örvedetesebb a növekedés, mint a fogyatkozás, mért vehetnők azt éppen a lelkészeknek zokon?

Ez a számítás azonban, akár pontosabban, akár, mint említettük, lanyhábban történjek, egy nagy alaphibában szenved, és ez abban áll, hogy kiindulási pontul a Schematismus múlt évi adatait veszi. Hogy mikor alapították meg a Schematismus népszámlálási adatait hivatalosan, arról nem vagyunk tájékozva. De akármikor tették és akármily alaposan, az évről-évre való már kimutatott hozzáadással azok annyira eltorzultak, hogy ma legtöbb helyütt éppenséggel nem felelnek meg a valóságnak, ha összehasonlítjuk az 1900. évben fogatosított népszámlálással.

Legjobban bizonyítja ezt néhány példa, melyet úgy véletlenül kimarkoltunk a névtárból; így Kollarovicon a jelenlevő katolikusok száma az 1900. statisztika szerint 2310, a Schematismusban pedig 3385 van feltüntetve. Vagy pedig:

	Statiszt. szerint	Schemat. szerint
Cserne (filialisokkal) a kath. száma	3378	4377
Rovne " " "	4360	4920
Turzófalva " " "	10013	14165

Legfeltűnőbb az eltérés Turzófalván, ahol több mint 4000 a különbség. Sőt ez utóbbi plébánia filialisával együtt nem képes többet felmutatni a *zsidókkal együtt* mint 10279 lakost. No már hogyan lehet ebből 14165 katolikus kimutatni, azt nem értjük. Turzófalván ugyanis a Schematismus mindig *jóval több* katolikus talált, mint a hányan voltak a lakosok valamennyien. Az 1869. népszámlálás szerint volt ott (a filialisokkal együtt) 8096 lakos, ezekből a Schematismus szerint katolikus 10231 (!!) 1880-ban volt összes lakos 8767, köztük katolikus 11055; végül az utolsó előtti népszámlálásnál (1890.) összes lakosok 9616, ezekből katolikus 12285. Látszik, hogy az arány pompásan emelkedik. A

Viktória királynő kedvenc nyaraló helyére el nem látogatna, erre az utazásra nem választja a vasutat, hanem a szabad kilitást nyújtó négyes fogatú berkocsit, ha ez utóbbi még oly drága is.

A kiránduló berkocsik sorakozását és indulását érdemes megtekinteni. A már említett Northumberland Avenue bal oldalán 30-40 ilyen kocsit áll, diszes könnyű hám alatt toporzékoló lovakkal. A kocsisok a legdivatosabb egyenruhát viselik, fesztelen eleganciával ülnek a bakon, melyen még ötven foglalhatnak helyet. Ezek az ülések a legdrágábbak. Az ember hajlandó volna hinni, hogy valamely királyi udvarnak a vendégeit fogják vinni ezek a fejedelmi kinézésű fogatok. A felszállás kurtjelre egyszerre történik, s addig, a míg az egész kiránduló közönség fel nem szállt, egy kocsinak sem szabad kimozdulni a sorból. De alig hangzik fel újra a kurt jel-szava, a sok fogat egyszerre kezd kanyarodni, hármásával egymás mellett robognak, az utca végén azután szétrebbennek a szélrózsa minden irányában, a vidám arcú, izléses úti toilettekba öltözött kiránduló publikummal.

Miután sok élvezettel megszemléltek a Trafalgar Square remek szobrát, tanúi voltunk a szobrot látogató közönség hazafias kegyeletének,

látunk egy minden ízében uri kirándulásnak érdekes jelenetét, visszamegyünk a város közlekedésének egyik főerét alkotó utcába, az Oxford Streetbe, a honnét legkönnyebben juthatunk a város nevezetességeihez.

Közel a világhírű Britisch Muzeumhoz, a földalatti gőzvasút állomásaihoz hasonló, csak hogy kisebbszérű épületet veszünk észre, melynek homlokzatán szembeötlő nagy betűkkel van felírva: Central London Railway, központi londoni vasút. Ez a város földalatti villamosa. Annyiban hasonló a budapesti Andrásy-út földalatti vasútjához, hogy villamosságra van berendezve. Egyébként a kettő között cseppnyi hasonlatosság sincsen. Mikor a budapesti földalattit megépítették, a lapok világáig kurtölték, hogy ime a fővárosnak olyan alkotása van, melynek párját hiába keresnők az európai városokban. Bár így volna, de az igazat megvallva, a mi kis földalattink, melyre különben joggal büszkék lehetünk, csak en miniatur utánzata a londoninak.

A londoni központi villamos hat angol mértékegységre két végpontot köt össze, a nemzeti bankot és Holland-Parkot. A két végpont között tíz állomás van, e miatt tart az utazás körülbelül egy fél óráig, de ha feltartóztatás nélkül repülhetne a vonat a végpontok között,

10-12 perc alatt befutná az egész pályát, játszva győzné le a gyorsvonatok sebességét.

Az állomásépület nyílt csarnokában jegyet váltunk 2 penny, 12 fillérért. Ennyit fizetünk akár az egész utat tesszük meg, akár csak a legközelebbi állomásig utazunk. Említésre méltó, hogy London összes villamosain egységes a menetjegyek ára, 2 penny. A jegyváltásnál ennélfogva egy árva szót nem hallunk, csak a penny kopogása árulja el, hogy itt most adnak és vesznek valamit. Úgy megfelel ez a néma jegyváltás a szóvalan angol természetnek. És nem csak a jegyváltás alatt, hanem azután is nem szól hozzánk senki egy mukkot sem. A jegyet nem veszik át, azt még ott a csarnokban egy bádogládikába dobjuk be. A ládikánál álló szolga csak arra ügyel, hogy minden utas bedobja-e a jegyet? Ha tolongás keletkezik a jeggyűjtő ládikák körül, akkor az ott álló szolga egyszerűen ráteszi kezét a ládikák előtt levő forgókorlátra, a mi annyit jelent, hogy csak egyenként szabad az átérésztő elé lépni.

A világos csarnokból egy vasrácsos ajtóval elzárható, villamos fényvel kivilágított helyiségbe jutunk, melyben köröskörül ülőpadok vannak. Az ember azt hiszi, hogy ez a váróterem, mert a helyiség egészen a váróterem dívatja szerint van

régi latinus világban a számjegyeket *cifráknak* hívták. hát ezek a számadatok csakugyan — cifrák!

Összehasonlítottuk az esztergomi és a beszercebányai Schematismus Nyitravármegyére vonatkozó adatait a statisztikai adatokkal és úgy találjuk, hogy azok részben jobban stimmelnek. Jóllehet az eltérések itt is nem egyszer jelentek. Pl. Galgócon a Schematismus szerint (Kaplath és Sz. Péterrel együtt) 6495, holott a statisztikai adatok szerint ugyanott a katolikusok száma 8099, vagy pl. Szelőcén számukat a statisztika 1518-ban adja, míg a Schematismus csak 1212-öt tüntet fel. (Az esztergomi adatokra nézve mindenütt az 1901. évre szóló névtart idézzük.)

Pöstyénben a filialisokkal a statisztika 5514 katolikust ismer, míg az egyházmegyei névtár csak 4870.

Úgyisint a más felekezetűek számadatai nem egyszer messze elkalandoznak a valóságtól. Így pl. Galgócon kerek számban 1500 zsidó szerepel a Schematismusban, holott valóságban csak 1187 van; Szenicen 782 zsidó, valóságban 487; Holieson 1006, pedig valóságban csak 712-öt talál a legutóbbi népszámlálás. Minek szaporítani azokat a papíroson. Nincsenek amúgy is elegendő?

Korántsem tartozunk azok közé, kik a statisztikai adatokra megesküszni készek. Megengedjük, hogy ott is lehetnek hibák, hogy azok sem minden tekintetben pontosak. De viszont azt is meg kell engedni, hogy ez összeírás mégis *lehetőleg* megfelel a valóságnak. És mindenestre többet ér, mint a Schematismus nagyrészt légből kapott adatai.

Azert kívánatos volna a nyitrai és részben az esztergomi Schematismus kiigazítása. Minthogy azonban a hivatalos statisztikai adatok nem allanak minden vidéki lelkész rendelkezésére, azokat itt a központban, az egyházmegyei hatóság maga rendelkezésére el, mely egy a források, valamint az arra szükséges erők felett rendelkezik. A munka nem könnyű, de egy kis önmegtartózkodással keresztül vihető.

Kívánatos volna továbbá, hogy a nyitrai névtár szintén tüntesse fel a más vallásúakat is, mint azt a többi egyházmegyei névtáraiban is feltaláljuk, és mint az egész 1860-ig a nyitrai névtárakban feltüntetve is van. Utóvégre is nem mindegy, ha valamely községben csak 300 katolikus, s egy másik községben 300 katolikus meg 800 lutheranus van. Már pedig a nyitrai névtárban ilyen két község egyformán van feltüntetve.

Akadnak maradiak, akik irtóztva minden újítástól azt fogják mondani, hogy minek? Hiszen arra úgy sem ad senki semmit. Ezeknek azt fe-

berendezve. De alig foglalunk ott helyet, a „váróterem“ egyszerre csak súlyedni kezd velünk. Szerencsére a súlyedés nem okoz rémületet. Tudjuk, hogy liften vagyunk, melyen most az utcák szín tája alatt 33 méternyi mélységbe ereszkedünk le. Minden állomáson 3-4 ilyen szobának nevezhető lift van, melyeken 50-60 ember kényelmesen elfér. Vasár- és ünnepnapokon e liftek folytonos működésben vannak, fel és leszállítják a minden három percen közlekedő villamosok közönségét.

Két párhuzamos alagutban futnak a villamosok a tour-retour irányai szerint. Az alagutak magasak, szellősek, beszívattyúzott tiszta levegőjük egészen elfeledtetni velünk, hogy föld alatt utazunk. Úgy érezzük itt magunkat, mintha sötét éjszakán, kivilágított fensík pályatesten repülne vele a vonat. Tíz-tizenket hosszú kocsit vontat minden gép, a kocsik berendezése igen szép és kényelmes. Párnázott, két-két személynék helyet nyújtó padok futnak végig a kocsikon, melyek csak úgy ragyognak a tisztaságtól. Az elsőrangú luxusvonatok sem néznek ki csinosabban, nem nyujtanak több kényelmet és nem tesznek az emberre kedvezőbb benyomást, mint ezek a nagy forgalomra berendezett villamosok. Kellemesebb utazást kívánni sem lehet, mint a minő itt ki-

léljük, hogy a számoknak rendeltetése a tájékozás. Ha azonban így tájékozunk, akkor a névtár csakugyan megérdemli, hogy ne adjon rá senki semmit. A statisztikát mai nap beszélő számoknak nevezik de ha így tájékoztatunk, akkor azok felrebeszélő számok. És utóvégre akarkí mit mondjon, azt senki sem fogja elhívetni velem, hogy a statisztika (minden valószínűség szerint) valódi számai kevesebb figyelmet érdemelnek, mint a légből kapott adatok.

Azelőtt, mikor a népszámlálás csak egy more patrio történt, mikor csak becslés képezte alapját, még lehetett menteni az egyházmegyei névtárak megbízhatatlan adatait. Manapság azonban, mikor lehetőleg pontos népszámlálás van keresztül vezetve, s így azok valótlansága riktóan bebizonyult, a téves adatoknak többé semmi jogosultságuk nincsen.

Ugyan mondjuk meg az igazat!...

Német-Próna, 1902. aug. 13.

A „Nyitramgyei Szemle“ multkori számában Spectator a főispán német-prónai látogatásáról szóló közleményét ekkép fejezi be: „... a főispán a Német Prónán látottakkal meg lehetett elégedve, mert ez a szép fogadtatás azok közé tartozott, a melyek nincsenek megrendelve, hanem szabad akarat- és elhatározásból folynak és így értékesek.“

Szép volt-e a fogadtatás és tetszett-e a főispánnak vagy sem, a fölött nem vitatkozunk, de igenis szóvá tesszük azt, vajjon csakugyan szabad akarat és elhatározás, vagy pedig megrendelés, meghagyás volt-e szülőke a főispáni fogadtatásnak?...

Spectator úrnak a távesőve ez alkalommal mint minden csillagászati táveső, megfordított képet mutatja a dolognak.

„Ez a szép fogadtatás — ugymond — azok közé tartozott, a melyek nincsenek megrendelve stb.“ Kissé merész állítás, mert a tények mást bizonyítanak.

Factum, s Prónán mindenki tudja, hogy ez a fogadtatás nem származott szabad akarat- és elhatározásból!... Hogy a liberális politika, no meg az egyéni érdek mint főtényezők szerepeltek, az nyílt titok!... Senki sem mondhatja, hogy a német-prónai polgárság nem tud becsületet és tisztességet, de az is igaz, hogy a prónaiak a mostani fogadtatástól mintegy idegenkedtek, nem a főispán miatt, hanem azért, mert a főintendánsok inkarnátus liberálisok, akikkel a lakosság nem tud rokonszenvezni, és akik a néppártot uton-

álkózik. De ideje már, hogy a londoni közlekedési eszközöktől más felé fordítsuk figyelmünket. Volna még némi mondani valónk a vizalatti vasutról, mely szintén páratlan a maga nemében, de ezt ott is elmondhatjuk, a hol a városban tett látogatásainkról fogunk beszámolni.

Most tekintsünk be egy pillanatra a londoni szállókba, és vessünk egy futólagos pillantást az azokban uralkodó szokásokra.

A londoni szállók előkelőségét és drágaságát a fekvésök határozza meg. Vannak nagy fényvel berendezett hotelek, igazán fejedelmi házak, melyek azonban aránylag olcsók, mert kevésbé előkelő városrészekben állanak. Ha olcsóságról esik szó, ez alatt mindig a nálunk szokásos árak kétszeresét kell értenünk. A mi Londonban egyszer annyiba kerül, mint nálunk, az még az olcsóság fogalma alá tartozik. A drágaság csak ott kezdődik, a hol már a mi áraink többszöröse szerepel a napi kiadások rovatában. Így például, ha valaki a West End városnegyedben levő elsőrangú szállók valamelyikében lakik, napi kiadásai legkevesebb 30 shillingre (36 korona) mennek fel.

Ez londoni fogalmak szerint még nem drágaság. De ha valaki egy ilyen szállóban magán salont vesz igénybe, a mi nélkül az előkelő angolok, a kik a szállókban gyakran fogadnak ven-

ütfelén becsméri. Szóval a prónai nép az egész kezdetől fogva *liberális demonstrációnak* tartotta s annak tartja most még inkább!...

S úgy is van!

De nem Kramolin főispán ur tette azzá, hanem a német-prónai liberálisok taktikája. Hogy csakugyan az volt, bizonyítják: az előkészület, az elhangzott beszédek egynek-kettőnek kivételével, a látogatások, a bankett és a végső eredmény.

A liberálisok a fogadtatás ünnepiessé tétele tekintetében utánozni törekedtek a néppártiak példáját a kath. gyűlés alkalmából, de a kettő közt mégis óriási a különbség. A tavali magasztos ünnepségnek a megteremtője a vallás sz. ihletése szülte tiszta lelkesedés, a mostaninak pedig a dobszó mellett történt meghagyás, a minnek támogatására oda sietett a maganuton való kapacitálás. Úkaz-úkaz után került napvilágra, hogy utba igazítsa a polgárokat, mikép díszítsék a házakat, hogy söpörjék az utcákat, minő ruhába öltözzenek, mit szabad kiáltani, mit nem stb. Ezt az intézkedést a liberálisok, a kik tavai a botrányok előidézésében, főképp Gajdelen, Tuzsinán, Cachon bokros érdemeiket (!) szereztek, szepegsükben szükségesnek tartották! Akik máskor a leghírhedtebb szájhősöknek és legfurfangosabb farizeusoknak bizonyultak, azok most rémületükben vén anyókák módjára arról álmodoztak, hogy egyes hevesebb természetű asszonyok, meg gyermekek „Abzug“-ot kiálthattának. Nevetséges dolog! „Wie der Schelm ist, so denkt er.“ Német-prónai néppárti embertől soha sem telik ki olyan vadság, mint a minőre tavai nem egy liberális korifeus vetemedett.

A bankettre kezdetben nem igen jelentkeztek, részint mert a prónai ember nagyon munkás s aratás idejében — ha csak kedvez az időjárás, — a szántóföldön szeret foglalkozni, részint mert irtózik a néhány szál liberális társaságtól. Az aláírási ív első köröztetése meddő maradt, a miért is más eszközöz kellett folyamodni. Megkezdődött ugyanis a személyes uton való kapacitálás, meg verbuválás, még pedig jól kieszt liberális rafineriával, amihez kitünően értenek, hogy t. i. egyesek azt beszélnek, hogy Richter Antal theol. tanár „lebeszeli“ a polgárokat, ne vegyenek részt a banketten. Persze, egyetemes bűnbakra lett volna szükség arra az esetre, ha esetleg szégyent vallanának. De ezzel bakot lóttek! Richter Antal értesülvén a liberális eselvetéről, rögtön közbelépett s „alávaló rágalmazónak“ deklarálta azt, aki ily aljasságra vetemedett. E kijelentésre elhallgatott a liberális lelkiismeret szava! Azután folytatták a házalást. A bankettre

degeket, el nem lehetnek, és ezekben a magán salonokban pl. teát szolgáltatnak fel, vagy villasreggelit, a salon használatáért néhány óra 40-50 shillinget is fizetnek. Ez már igazi angol summa, melyet midőn a pénzes ánglus kifizet, megrántja utána a szája szélét, mintha kis göröcsöcske húzta volna meg, de azért másnap ismét a salonban teázik, mert élvezetet szerez neki az, ha a drágasággal dacolhat.

Az első rangú szállók minden tekintetben fejedelmi fényvel és pompával vannak berendezve. Ezekkel a budapesti vagy bécsi elsőrangú szállókat egyáltalában nem lehet összehasonlítani. Némelyikben 700 szoba is van, 200 magán salon, bál- és hangverseny termek, közös salonok, billiárd-szobák, dohányzó helyiségek, olvasó termek stb. De a másodrangú szállók is úgy nagyságra, mint kényelemre és kiszolgálásra nézve messze felül mulják a mi első rangú szállóinkat. Főképen ezekről a másodrangú szállókról áll az, hogy bennök az ember a nálunk divó árak kétszeresét fizeti, tehát olcsók, míg az első rangú hotelekben kivétel nélkül az angol gazdagsághoz mért magas árakat találunk.

Egészen sajátos intézménynek kell tartanunk az angol főváros hotel-rendszerében az ú. n. mértékletességi hoteleket, temperance hotels.

tehat nem lelkesedéssből, nem is szabad elhatározásból, hanem kapacitálás útján vállalkoztak a legtöbben. Ha kell, nevekkel is szolgálunk!

A magánlátogatások szerencséjében szintén csak liberálisok részesültek, de ezt is nem a főispán számlájára írjuk, hanem a hivatalos apparátusára, mert hisz a főispán úr csak oda ment, a hová vezették. Pedig Prónán avval argumentáltak a kapacitálás alkalmával, hogy a főispán mindenké számára van.

A hivatalos beszédeknek, amik a látogatás alkalmával elhangzottak, a prónaiak általános véleménye szerint — eltekintve egytől-kettőtől — az volt a céljuk, hogy megkedveltessék a lakossággal a liberális eszméket. De mindez hiába való erőlködés!

A szónokok is, a főispán is a közel múltban megbolygatott békére reflektáltak és az egyetértést ajánlották. Ez mind szép és helyes! De szeretjük hinni, hogy mindez első sorban is a főispán úr hivatalos közegeinek, meg a prónai Bánffy-huszároknak szól, mert Prónán csakis ők a békebonók. Prónán csak azóta van béketelenség és viszálykodás, amióta a hivatalos közegek kivetették hálójukat a néppártra, s nem is lesz beke és egyetértés mindaddig, amíg evvel a mostani mániával: a terrorizálással, feljelentésekkel, zaklatásokkal, cifrábnál-cifrább büntetésekkel, a szavazatirtással és jogfosztással fel nem hagynak. Igen, ha Filberger és Abaffy szolgabírák és a jegyzők végre valahára okulni fognak s nem fogják többé a néppárti embereket panaszaikkal a „kapláncsek”-hez, a mint mérgekben Ernszt Sándor dr. országgyűlési képviselőt nevezik, vagy Brestyenszky Kálmánhoz küldeni, vagy amint Rohács J. prónai jegyző és F. orvos praktizálja, Richterékhez meneszteni, s ha pártkülömbőség nélkül fognak igazságot szolgáltatni, akkor lesz békéről szó, különben nem.

A főispán úrnak az a kijelentése, hogy ő szeretetet és békét hoz és mindenkinek egyenlőképpen akarja a javát előmozdítani, nagy tetszést aratott. Adja az Ég, hogy ez a szép kijelentés tette valjék!

Magán a banketten javában folyt a finom korteskedés a hivatalos közegek részéről. „N. úr”, mondja Filberger, „mostantól fogva barátságban fogunk élni!” „N. úr” kapacitálja Abaffy azt, akit néhány hó előtt pénzbüntetéssel sújtott éppen néppártisága miatt, „eddig ellenségek voltunk, de ezentúl barátok leszünk!” Egy harmadik, a kinek bölcsője a trombitások hazájában ringott és a ki tudunkkal mostanáig sem szerzett magyar honosságot, „Hetz-Pfaffen” szóval dobálódzott, azt

Ezekben semmifele szeszes ital nem kapható. Az angolok általában igen hajlandók mindenre, a mivel különködni lehet. A mint vannak köztük bravúros ivók, a kik a whisky-ivásban világrekordot érnek el, úgy vannak nagy szeszgyűlölők, kiknek itala a tej, tea és a mulyगतawni néven ismeretes indiai leves. Ezek természetesen a temperance hotelekben szállnak meg, melyeknek berendezéséből néha angol fortélylál még hasznót is húznak.

Egy nagykereskedőnek a fia, a ki Londonban a kereskedelmi akadémiát látogatta, tékozlóan kezdett költekezni és különféle módon szivattyúzta az atyját. Mikor már végig ment a lóditások egész skáláján, végre azt írta haza, hogy gyomorbeteg, tengeri levegőre volna szüksége. Nyomatékul orvosi bizonyítványt is csatolt a levelehez. Az apa vevén a levelet, Londonba utazott, ott azonnal felkereste a fiát, megszállott vele egy temperance hotelben, a hol azután három hónapig együtt laktak szigorú absztinenciában. A kúra használt, a fiu oly alaposan meggyógyult, hogy soha többé nem kívánczolt tengeri levegő után.

A mulatságos esetet az összes londoni lapok hozták, s azóta a temperance hoteleknek nagy a becsületük a hármass királyság minden zugában.

hívén, hogy evvel majd sikerül neki egy-két néppárti embert a liberális járomba hajtani. De az ipse bizony pellengére állította önönmagát! Mondja aztán valaki, hogy ez a bankett nem volt liberális manoeuvre!... S a liberálisok mégis alkotmányos színezetet akartak a dolognak adni. Ne is gondolja senki, hogy a prónai ember együgyű, s hogy nem lát tovább az orránál! A prónaiak közvéleménye ez: „Hisz ez az egész csak liberális kortesfogás volt!” Ne neked!

Mégis csak igaz a latin közmondás: „In vino veritas!” „Végén csattan az ostor.” Alig volt vége a bankettnek, máris elárulta — meg pedig a nyílt utcán — egy, a 40 filléres bortól illuminált Bánffy-huszár, hogy mi volt az ő szándékuk: „Most már karmaink közt vannak,” t. i. a néppártiak. Ime a lólab!... Kell-e ennél világosabb beszéd?!... A prónaiak szivesek voltak ezt a kijelentést tudomásul venni!

Ugyanazok a zenészek, akik tavál Zmeskál országgyűlési képviselő úr fogadtatása alkalmával játszottak s később Geckó őrsvezelő és Rohács jegyző csúfot vallott feljelentései alapján Filberger, illetőleg Abaffy színe előtt a vádlottak padjára kerültek, azt kérdezték a csúfnevek o-zto-gatásáról híres prónai bírótól: „Szabad-e este az utcán játszani?”, amire a quassomnipotenciájával kijelentette: „Ma mindent csinálhattok, a mi nektek tetszik!” s a zenészek játszottak is fel és alá járva az utcán. Egy közülük azt mondotta: „Hogyha a néppárt rezseről történne ilyenmi, száz-szor citálnának minket Privigyére és százszor ülnék a hűvösben!” Reméljük, hogy Geckó és Rohács megteszik a híró ellen a feljelentést!...

Végül megjegyezzük: igaz, hogy Próna „Isten, király és haza” jelszók alatt mindig hű monarchikus érzelmű és szabadságszerető volt, — de első sorban és mindenké felett hű volt Istenéhez és kath. anya-szentegyházához, amelynek tanítását és parancsolatait lábbal tiporják a Bánffy-huszárok, s ha azt látja, hogy valaki szentségtelen kézzel nyúl a legszentebb érzelméhez, amint ezt a vallás gúnyoló liberálisok teszik, talpra áll s küzd bátran s kitartással, mert jól ismeri a közmondást: „Ha Isten velünk, ki lehet ellenünk!”

Igazmondó.

Ujdonságok.

Tanári kinevezés. Bende Imre nyitrai püspök úr az eltávozott Petrovics László tanár helyébe, *Kaletka Máté* szakvizsgázott világi helyettes tanárt nevezte ki a nyitrai főgimnáziumhoz.

A szobák ára az emeletek szerint változó. A bútorzat még az egyszerűbb házakban is igen tiszta és finom. Az ablakok üvege többnyire színes, vastag, melyen nem lehet keresztül látni. Ha ki akarunk tekinteni az utcára, fel kell húznunk az ablakot. Telen kettős ablakot használnak, melynek külső, áttetsző üvegét át nézik a paloták urai az utcai élet zsirogását.

A szállók éttermeiben bő étkezés folyik. A reggelihez tea vagy kávéval kívül vaját, tojást, két-háromféle halat és húsételt szolgálnak fel. A villásreggeli (Luncheon) öt-hat fogásból, az ebéd (Dinner) az ételeknek úgyszólván végtelen sorozatából áll. Legalább háromféle hal, ugyanannyi húsféle, különféle sajtok és igen finom gyümölcs kerül az asztalra.

Az angol vendég mindezt fáradszóról végig eszi. Megfizette, most már el nem enged belőle egy morzsát sem. Egészen természetesnek találja, hogy ha valaki olyan vendégeskedéshez jut, a milyennel a londoni előkelőbb szállók Table de hót-ja lepi meg az embert, akkor legyen neki a bő erszény mellett ugyanolyan gyomra.

Az idegen azonban válogat a sok étel között, mert ha van is angol erszénye, ám nincs angol gyomra.

Adieu.

Személyi hírek. Richter M. István székesfejérvári főgimn. cisztercita tanár e héten néhány napot mint *Czeizel Gábor* praelatus ur vendége városunkban töltött, s innen Rajec Teplice utazott. — *Iff. Ucsnay István* gyulafehérvári tábori lelkész hosszabb szabadságidőre Széniere érkezett. — *Velcsy József* nyitrai megyei gazd. egyleti titkár f. hó 26-tól kezdve Pozsonyban tartózkodik. Lakása: Pozsony, kiállítási iroda.

Ejegyzés. *Csernyánszky* Lajos nyitrai vármegyei árvaszéki úlnök és neje szül. *Csorbay* Paula *Valus* leányát e hó 20-án eljegyezte dr. *Mészáros István* rimaszombati kir. ügyész. — *Salfai Szita László*, nyitrai m. kir. pénzügyi számtiszt, f. hó 20-án tartotta eljegyzését *monoki Sándor Ilonkával* Szent Gotthardon.

Esküvő. *Koralecszky Árpád* garam-szt.-keresztúri kereskedő f. hó 21-én oltárhoz vezette *Lakner Józsa* kisasszonyt, néhai Lakner Ferenc városunkban ismert vendéglős kedves leányát. — Az esketési szertartást Hevera János első-városi pléb. helyettes végezte.

A F. M. K. E. választmányi ülése. A Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület nyitrai választmánya f. hó 21-én ülést tartott, melyen az egyesület alapszabályainak módosítása tárgyában a központi választmány által kiadott és a Selmecbányán tartandó közgyűlés elé terjesztendő tervezet tárgyalatott. A választmány a tervezetet néhány lényegtelenebb módosítással elfogadta a 16-ik szakasz kivételével, melynek nagy vitát keltett a szakaszban az a javaslata, mely szerint a közgyűlésnek megadatik a jog, hogy a főtitkár élethossziglan megválaszt-hassa. Markhot Gyula v. tag hosszabb beszédben e javaslat ellen szólt fel, kiemelve főképen, hogy az egyesületi tevékenység érdekeinek szempontjából kívánatos, hogy a főtitkár állásával a közgyűlés legalább 6 évi időközökben rendelkez-hessék. Ugyanilyen értelemben beszéltek Kubinyi Endre, dr. Bangha Sándor és Steiner Gyula v. tagok, mire a közgyűlés a tervezett módosítást mellőzte.

Halálozás. Dr. Dusinszky József, zarnócai orvos, Dusinszky József, nyitrai székely egyházi karnagy fia, ma, aug. 23-án Zarnóczán elhunyt, életének körülbelül 43 évében. — A megboldogultnak halála bizonyára mely r szövetet kelt városunkban ismerősei és barátai között. S mi is reszünkről a legőszintébb reszvetünket tolmácsoljuk a súlyosan látogatott apának.

Mindazon tisztelt barátaim, ismerőseim és jóakaróim kikkel, Nyitráról eltávozván, nem lehetett szerencsém személyesen találkoznom, fogadják ezton őszinte szívből fakadó bucsúszavamat. Kerem tartsanak meg továbbra is baráti rokonszenvükben, melyre mindenkor halásan fogok visszaemlékezni. Szeged, 1902. aug. 21-en. *Petrovics László*, főgimn. tanár.

Alapítványi helyek adományozása. A püspök úr ő melettsége a nagyszombati szt. Orsolyáról nevezett zardában létesített Kluch, illetve Roskoványi alapítványi helyeket 3—3 evre Erneyi Iren alsó-köröskényi és Kunszt Jolán felső-elefánti lakosoknak adományozta.

A sasvári királygyakorlatok alkalmával ő felségének Sasvárról elfogalando lakosztaly helyiségeinek tűzbiztonsági megőrzése céljából Nyitráról egy tűzoltó szakasz fog kiküldetni Nyitráról Sasvárra. A szükségesnek mutatkozó intézkedések megállapítása vegett Ronchetti József tűzfelügyelő és tűzoltó parancsnok Sasvárra utazott.

Villamos vasut Nyitrán. Egyelőre még csak tervezetben, illetőleg előmunkálati engedély alakjában, de ha az Isten akarja, a kapanyel is elsül, tartja a magyar ember. A kereskedelemügyi miniszter ugyanis *Pongrácz Kálmán* nyitrai kir. közjegyzőnek és *Gedlicska Antal* budapesti mérnöknek a Nyitra város területén a vasúti állomástól kiindulólág a Fő-uton, Erzsébet-

uton, Tóth-Vilmos-utcán, Városház- és Kossuth-
térén, Telegdy- és Hid-utcákon át a zaborhegyi
szőlőkig vezetendő villamos vasútvonalra. — Az
ilyen előmunkálati engedélyeknek tudvalevőleg a
csizója az, hogy valaki bemutat egy tervezet
és a minisztertől engedélyt kér, hogy a terve-
zetet keresztül vihesse. A miniszter egy évre
megengedi és azalatt másnak ugyanazt ugyanott
építeni nem szabad, hacsak előbb meg nem egye-
zik az előengedmenyessel, vagy a jogot tőle meg
nem vásárolja. Az első engedmenyes keres vál-
lalkozót vagy részvénytársulatot, mely a terve-
zetet finanszírozza — ha talál. Az ilyen építési
engedély egy év alatt elévül, vagyis ha egy év
alatt ki nem épül, akkor a jövő évben bárki
nyerhet építési jogot. Az elévülést úgy szokták
meghúsítani, hogy a lejáratkor meghosszabbítá-
sért folyamodnak. — Ismerünk egy vármegyei
vállalkozót, különben igen derék, nagyrabcsült
barátunk, a ki, ha Isten elteti, nemsokára 25
éves jubileumát fogja megünnepeini az ilyen egy
évi meghosszabbításoknak, anélkül, hogy birta
volna finanszírozni vállalatát.

A király születésnapja. Ő Felsége
születésnapját városunk ez idén is fénytel
ülte meg. A középületek és sok magánház zászlódsz
öltöttek, a hivatalok szüneteltek, az utcákon kü-
lönösen a délelőtti órákban ünnepi élénkség uralko-
dott. A székesegyházban reggel 9 órakor fé-
nyes istentisztelet tartatott, melyen jelen voltak
a hatóságok és nagyszámú közönség. Az ünnepi
misét a püspök ur celebrálta. Délben Ő Méltó-
sága ebédet adott, melyre hivatalosak voltak a
papság, a katonai és polgári előkelőségek és a
hatóságok fejei. Ebéd alatt a házi gazda poharat
emelt Ő Felségére, a népei szeretete és hűségétől
környezett legalkotmányosabb fejedelemre, kinek
meg hosszú és boldog uralkodást kívánt. A me-
leg érzésektől áthatott szavakat a vendégek állva
hallgatták. A fényes ebéd a délutáni órákig hu-
zódtott el.

Hittanári vizsga. Német István a ki-
sebb papnevelő intézet tanulmányi felügyelője f.
hó 23-án jeles sikerrel tette le a hittanári vizs-
gát az egyházmegyei tanárvizsgáló bizottság előtt.
Melegen üdvözljük.

Szent István király ünnepe. Hag-
yományos kegyelettel és nagy egyházi pompával
ültek meg Nyitrán ez évben első szent királyunk
ünnepe. A székesegyházban délelőtti 9 órakor
szent beszéd volt, melyet Belák József karkaplan
mondott. Az ünnepélyes nagy misén a püspök ur
ő méltósága pontifikált. Emelte az ünnep fényét
a helybeli honvéd-tisztikar jelenléte és a kivezé-
nyelt díszszázad, mely a mise egyes részei alatt
sorözetet adott. Annál kellemesebbül érintette
azonban a nagy számban jelen volt közönséget a
hivatásos körök tavol maradása. A vármegyei ház,
törvényszék, pénzügyigazgatóság gyéren, vagy
sehogy sem volt képviselve. Pedig az államalkotó
szent király ünnepe nemzeti ünnep, melynek
megülését a vallásos és hazafias kegyelet egy-
aránt parancsolja.

Katona-zenekar Nyitrán. F. hó
19-én és 20-án a cs. és kir. 76. gyalogezred ze-
nekara a Pitzer és Hauser-féle kávéház előtt
játszott. Mig 19-én nagyszámú közönség előtt,
addig 20-án a záporosó miatt keves vendég vett
ott részt, a zenészek is kénytelenek voltak a
kávéházban folytatni a zenét. Az ezred Eszter-
gomból összpontosításra jött fel, és a Nyitrához
közel lévő falvakban tartózkodik, hogy részt ve-
gyen a hadgyakorlatokon.

**Nyitra vármegye községjegyzői
nyugdíj-választmánya** f. hó 21-en tartott
ülésében Fodor Alajos tótnegyéri körjegyzőt 31
évi szolgálati idő után évi 1312 koronával, Ma-
darász Gusztáv nyitra-zsambokrétli körjegyzőt
pedig 25 évi szolgálati idő után 1120 korona évi
összeggel nyugdíjazta, néhai Polyák Pál kálazi

volt körjegyző özvegyének évi 576 korona segélyt,
gyermekéi részére pedig évi 280 korona gyám-
pénzt szavazott meg, végre néhai Bartha Sándor
komjáthi volt körjegyző árva maradt kiskorú
gyermekéit évi 230 korona gyámpénz élvezetében
részestette.

Katonavilág Nyitrán. A 73. honvéd-
gyalog-dandár, mely a 13. és 15. honvéd-gyalog-
ezredből áll, azonkívül a 13. hadosztály tüzér-
ezred és a 6. honvéd-huszárezred augusztus hó
31-én Nyitrára érkeznek, mely alkalommal a
gyalogság a városban, a tüzérség és a 74. hon-
véd-gyalogdandár (14. és 16. ezred) pedig a sá-
tortáborban, míg a lovasság a szomszédos közsé-
gekben nyer elhelyezést. Szeptember 1-én kez-
dődnek a dandár-gyakorlatok, melyek a közeli
környéken mennek végbe. A 37-ik honvéd-had-
osztály szeptember 4-én Benedek Andor altábor-
nagy, kerületi parancsnok vezetése alatt váro-
sunkban megalakul, s ekkor kezdődnek a had-
osztály-gyakorlatok is, melyek szintén Nyitra
környékén lesznek megtartva. Szeptember 7-én
veszi kezdetét a felvonulás a királyi hadgyakor-
latokhoz, mely alkalommal a 37. honvéd hados-
tály gyalogság, tüzérség és lovassággal városunk-
ból eltávozik. A manőver már 12-én Ő Felsége
előtt megy végbe és tart 16-ig. A 14. honvéd-
gyalogezred szept. 17-én vonaton visszaérkezik
Nyitrára; a tartalékosok 18-án leszerelnek.

A nyitrai kereskedők panasza. A
nyitrai kereskedők társulatának legutóbb választ-
mányi ülésen panasz tárgyát képezte azon meg-
okolatlan intézkedés, hogy éppen most, midőn a
heti vásárookra a környék nagyobb mennyiségben
hozza gabonáját a piacra, a gabona-piac a gőz-
malom melletti térről a temető mellé tereltetett
át. Vidéki közönségünk kezdi már alaposan meg-
unni ezen a forgalommal való atyai gondoskodást
s az ezzel járó rendőri erélyt és inkább máshová
viszi gabonáját, hogy sem önmagát ily folyto-
nos helyváltoztatásokkal járó zaklatásoknak ki-
tegye. Ehhez járul ezután az is, hogy az ujonnan
felfedezett gabona-piac jóformán a városon kívül
fekszik, s a heti vásárookra jövő közönség a város
belterületére nem is kerül, a mi ismét csak a
minden képen leginkább megterhelt kereskedők
érdekeinek rovására megy. — A választmány
határozatához képest f. hó 21-én az elnökség e
miatt Faschler Ferenc h. polgármesternél sűrűs
panaszt emelt, aki azonnal intézkedett, hogy a
regi rend minden további vexatio mellőzésevel
azonnal visszaállítsa.

Őszi hadgyakorlatok. A tartalékos
legényseg augusztus 15-en vonult be a 14. hon-
véd-gyalogezredhez. Az ezred 2. zászlóalja aug.
26-án Léváról Nyitrára érkezik, úgy hogy az
ezred mind a három zászlóaljával 27-én előgya-
korlatra indul és Moesonok, Királyi s Komjáth
községekben fog taborozni és ezred-gyakorlatot
vegezni, f. hó 30-án pedig visszaérkezik Nyitrára.

A „keresztény népszövetség“ ter-
vények a következő felszólalást tettük: A kereszt-
ény népszövetséget eszméjét népünk általános
lelkesezővel fogadja. Kerem küldjenek melőbb
aláírási íveket. Én eddig semmit sem kaptam. A
pénzt ha kell itt mindjárt össze is szedem és a
kitűzött helyre elküldöm. Nem kell az eszmét
elejtem. Zborai terve nagyon helyes. A további
módozatok úgy hiszem nehézségbe nem fognak
ütközni. A községi manipulációt a lelkesekre és
kántor tanítókra, ha olyan nem volna, valamely
mindig található, becsületes emberre kell bízni,
a ki a tagokat ö-szeírja azoktól az évi taksát át-
veszi és a panaszlókat a kijelölt ügyvédhez a
szövetkezet bárájával elküldi. Jövő év elején
már életben lehetne a szövetkezet. *Hayek Vince.*
(A fő az, hogy *mindenütt* oly lelkesen karolják
fel ez eszmét, mint Hayek esperes úr teszi, s
akkor minden bizonynyal létesül. Mindenütt és
általános, különben csak egy mehecske táma-
dása lesz ez az egész védekezés, már pedig ne-

künk Rakovszky szavai szerint egy egész mehecske
támadására van szükségünk. *Szerk.*)

A nyitrai szépitő-egylet által f. é.
augusztus 3-án rendezett néppünepély tiszta jö-
vedelme 885 kor. és 98 fillért tett ki. Felülizet-
tek: Engel József 50 kor., Csornyák Rezső 10
kor., Horvát Sándor 10 kor., Sándor Géza 10
kor., dr. Bangha István 5 kor., dr. Gutvill Pál
4 kor., Ronchetti József 2 kor.

Huszarok Sasvart. A 16. számú cs.
és kir. huszárezred 1 tisztje, 22 ember és 43
lóval Budapestről indulva f. évi szeptember hó
5-én Tardoskédre, onnan 6-án Sopornyára és
7-én tovább Nagyszombatot át 9-en Jablonicra
és innen 10-én Sasvárra fog megérkezni. A 13.
számú cs. és kir. hászárezrednek pedig 1 tisztje,
70 legényből és 72 lóból álló csapat ugyancsak
Budapestről f. évi szept. hó 3-án Tardoskédre,
onnan 4-én Sopornyára, 5-én Nagyszombatot át
tovább, 7-én Jablonicra és 8-án Sasvárra erkezik.

Borászati kongresszus. A II. Orzá-
gos Szőlészeti és Borászati Kongresszus, mely
Pozsonyban a II. Országos Mezőgazdasági Kial-
lítás ideje alatt fog megtartatni, szeptember hó
15-én veszi kezdetét, melynek nagyszabású elő-
adásai és az előadáshoz fűződő viták sorrendjé-
nél fogva rendkívül érdekesnek s a magyar szőlő-
művelés és borászati ügyekre fontos mozzanat-
nak ígérkezik. A Kongresszus 3 napig fog tar-
tani, delelőtti előadások és vitákkal, délután a
környékbéli nagyobb szőlőkbe és pincekbe való
kirándulás és tanulmányi utakkal.

Trencsénmegyében! Vettük a követ-
kező sorokat: A folyó év elején e lap hasábjain
a trencsénmegyei lelkészkező papsághoz az ellen-
zéknek szervezkedése ügyében egy felhívás jelent
meg, a melyre eddigelé egyedül ft. Gyuresánszky
Dömötör zákopcei esperes-plebános ur reagált.
A többiek tán nem tartják szükségesnek, oppor-
tunusnak a szervezkedést? „Fratres! hora est
iam nos de somno surgere!“ (Halljuk, hogy ké-
szülnek, és általános is az óhaj Trencsénmegyében
az egyesülésre, csak egy-két ember van, aki
társadalmi uton fáradozik szervezni a — tetlen-
séget. Ezeket ki kell hagyni a számításból, és
nélkülök megcsinálni a vármegyei központi nep-
parti vezetőséget. Bárhol legyen is ez a központ.
Szerk.) *Egy néppárti.*

Politika egyházi ügyben. A besze-
tercebányai egyházmegyehez tartozó Krstyene
község plebánijának betöltésénél furcsa dishar-
monia keletkezett a nyitrai székeskáptalan és
Nyitra vármegye főispánja dr. Kraunólin Viktor
között. Az említett plebániai javadalom felett a
kegyúri jogot 1/3 részben a nyitrai káptalan, 2/3
részben pedig Salzberger krstyenei birtokos bírja.
A javadalom néhány hét előtt megüresedvén, a
káptalan a maga részéről Uhlyárik kamenici
plebánost prezentálta és pedig azon az alapon,
mivel Uhlyárik a folyamodók között korra nézve
legidősebb volt és az egyházmegyei hatóság őt
az első helyen kandidálta.

A conpatronus Salzberger, kegyúri jogának
gyakorlásával ez esetben a nyitrai főispánt bizta
meg. A főispán úr a megbízást elfogadta, a mi
már magában véve is hiba volt, mert a főispán,
mint közjogi méltóság sokkal magasabban áll,
mint sem hogy holmi új földesuraknak a delegá-
tusa lehetne. Ezenkívül a politikai tapintat is
követeli, hogy a főispán olyan személyes ügyek-
nek az intézésébe be ne folyjon, melyek sehogy
sem tartoznak a vármegye adminisztrációjához.
Éppen a vármegye fejének kell jó példát adnia
arra nézve, hogy a közjogi állásokat nem szabad
kihasználni személyes érdekeknek az előmozdítá-
sára, mert ezeknek az állásoknak egészen más a
rendeltetésök.

Mindezekről azonban eltekintve, ha már a
főispán úr olyan előzékeny volt Salzberger úrral
szemben, hogy a delegációját elfogadta, minden-

esetre illet volna tekintetbe vennie a nyitrai káptalan jelölését, illet volna, ha neki ezen jelölés ellen kifogása volt, a káptalannal barátságos tárgyalásba bocsátkozni. A káptalan egy olyan testület, melylyel a főispán úr bármikor tárgyalhat tekintélyének minden sérelme nélkül, különösen, ha az a főispáni tekintély olyan Salzberger-féle megbízásnak a nimbusával van körülövezve.

A főispán úr azonban a káptalan jelölésére ügyet sem vetett, hanem egészen más egyént praesentált, a folyamodók között a legfiatalabbat és az egyházi ténykedés terén a legkevésbé érdemeset. Ennek a feltűnő eljárásnak az okát a főispán megbízójától Salzbergertől tudtuk meg, a ki a káptalan jelöltjének, Uhlyariknak nyíltan kijelentette, hogy a plebániát néppárti érzelmei miatt el nem nyerheti. Ebből az következik, hogy a főispán által praesentált egyénnek az biztosított előnyt Uhlyarik felett, hogy nem sejtene benne néppárti érzelmeket. Ezért volt kedves ez az egyén a főispánnak és ez a kedvesség természetesen átragad a főispán megbízójára is.

A politikának a tisztán társadalmi vonatkozású ügyekbe való ilyen behurcolásával lehet talán szolgálatot tenni a kormánynak és a szabadelvű pártoknak, de nem lehet pacificálni és nem lehet a főispáni állás pártatlansága iránt a vármegye köreiben bizalmat kelteni.

Fürdők látogatása. Pöstyén fürdőt a hozzánk beérkezett 104. sz. névjegyzék szerint eddig 5726 vendég látogatta. Kétségkívül hazánk egyik leglátogatottabb gyógyhelye. — Trencsén-Teplicen aug. 18-áig 5976 vendég fordult meg.

Meghosszabbított vasuti engedély. Jassinger Jakab budapesti mérnök Vágújhelytől Botfalú, Lubina és Ó-Túra irányában Miava felé vasutépítési engedélyért folyamodott. Minthogy ez engedély lejárt, a keresk. miniszter újból egy évre meghosszabbította.

Gazdák figyelmébe. Az 1903. évre alakítandó fedeztetési állomások szekhelyeinek és a takarmányrak megállapítása céljából f. évi szeptember hó 11-én délelőtt 10 órakor Nyitra, a vármegyeház nagytermében értekezlet fog tartatni.

Községi határozat. Elecske és Bucsány községekben fellepett a száj és körömfájás. A nevezett községekben az alispán a határozat táviratilag elrendelte és a marhajárlatoknak a hasított kormú állatokról való kiállítását betiltotta.

Csak nem kell soha zavarba jönni! Benassit Emil francia festőnek egy műbarát megvette a képet. Levelét, melyben a pénzt elküldötte, oly desperatusan írta, hogy a festő egy szót sem volt képes abból kibetűzni. Benassit megmutatta ismerőseinek a levelet, de azok sem bírták megfejteni a rebuszt. Végül valaki azt a tanácsot adta neki, hogy menjen el valamelyik gyógyszerészhez, azok kibetűzik a legképtelenebb recepteket, hát megfejté ezt a kéziratot is. Benassit odát fogadott. Beállt egy patikába, s e szavakkal odanyújtja a provisornak a papírost: — Képes ön ezt elolvasni? — A gyógyszerész feltette szemüvegét és erősen vizsgálta a megfejtéssel dacoló figurákat. Hanem egyszerre megtalálja magát, vesz egy sárga folyadékkal telt palackot, azután másikat egy vere-sessel, ezekből egy kisebb üvegcébe önt, összekeveri, becsomagolja s átadja az ismeretlen kérdezősködőnek e szavakkal: — Itt van készen, fizet érte 3 frankot. — Az üvegcére még ráírta, hogy a recept szerint használandó a gyógyszer. — A gyógyszerész a festőt valami küldöncnek nezte, a ki meg volt bízva a levél átadásával, melyet ő recipének tartott. Hogy a tartalmát nem bírta kibetűzni, az nem volt baj. Az élelmes gyógyszerész nem habozott. Helyes! Csak nem kell soha zavarba jönni!

CSARNOK.

A sáfránytermesztés Nyitra megyében és a sáfrányosok.

(Vége.)

A sáfránytermesztésben nem egyes gazdák, hanem valamennyien vettek részt. Kitétszik ez a plebános jövedelmeinek összeírásából, a hol fel-említetik, hogy a vizkeresztli házzsenteleskor (kolleda) mindenütt tehetségükhöz képest sáfrányt adományoztak a plebánosnak. 1676. évi október 22-én áldomást tartottak a sáfrányosok, mely alkalommal 30 denár folyt be a templomi pénztárba. Szkaesányi János felső-veszteni plebános ugyanazon évben december 17-én, különféle kisebb istentiszteleti szerelvényekért a kalváriai (lengyel) szt. Ferencendieknek 2 uncia¹ sáfrányt adott, s 1677-ben sáfrány-alamizsnából t. i. rendezett gyűjtésből misemondó ruhát szerzett a templomba, sőt ugyanazon év április 14-én az érseki helynök titkáranak is kedveskedett az esperes plebános fél uncia sáfránnyal, alighanem a szt. olajokért küldött ember útján.² Dvorniki (bela-udvarnoki) házassok 1698. március 9-én két szt. misére 10 forint alapítványt tettek; az összeget a község vette kölcsön, s kötelezte magát évi kamat címén 2 uncia sáfrányt, vagy egy forintot fizetni, miből a sáfránynak akkori értéke is megállapítható.

A felső-veszteni plebániához tartozó hívek a felhozott adatok szerint a 17-ik században sáfrányt termesztettek; a termésből tizedet adtak a plebánosnak, s elég nagy mennyiséggel adóztak a földesúrnak; az utóbbi adózásból származhatott a nyitrai püspökségnek az az állandónak feltüntetett jövedelme az eladott sáfrányból, a mely az 1587-ben szerkesztett, de az 1580—1. évekre vonatkozó kimutatásban előfordul. Ennélfogva meglehetősen bizottsággal állíthatjuk, hogy a sáfránytermesztés a veszteni völgyben már a 16-ik században divott. Messzibbre visszafelé adat hiányában nem kísérhetem nyomát; valamint fűgőben kell hagynom azt a kérdést is, nem hozandó-e összeköttetésbe a vesztenivölgyi sáfránytermesztés, úgy mint a darazsi sáfránykert, a zaborhegyi apátsággal, mely egykoron azon a vidéken is birtokos volt.

A mit eddig a sáfránytermesztésről Nyitra vármegyében a püspökségi és plebaniai feljegyzések nyomán előadtam, bővegesen megerősíti Bel Mátyás³ 18-ik századbeli hírneves földrajzíró, ki mint látszik, a helyszínen tanulmányozott termesztési módot is élénken írja le. Nyitra vármegye kiváló dícséretére szolgálónak mondja, hogy igen nemes, a ciliciainál is kitünőbb sáfrányt termeszt, s csodálkozását fejezi, ki hogy a termesztés Nyitrából az ország más vidékeire nem terjed el, tovább azonban mondja, hogy annak az oka talán a sok vesződés és figyelmes gondozás, melyet a sáfránytermesztés igényel.

Bel Mátyás szerint a kitünő minőségű sáfrányt, melyet nemcsak az országban, hanem a külföldön is nagybecsűltek, termesztettek Felső- és Alsó-Vesztenicén és Szucsányban; de az előadottak szerint, a sáfránytermesztő községekhez tartozott Dvornik (jelenleg Bela-Udvarnok) és Raesic is, melyeket Bel talán azért nem említett meg, mivel a sáfránytermesztést ők is a veszteni határban fekvő plebánia földön eszközölték. A sáfránytermesztés tekintet a veszteniciek a következőleg adtak elő: Választanak napos földterületet, a mely se nagyon kövér, se igen sovány ne legyen. Ezt körülveszik sövényvel, s egy

lányira felasva, szépen kiegyenesítik; fölösztják veteményágyakra, melyek hosszúsága a földterület szerint irányul, szelessége azonban olyan, hogy a sáfrányszedők kezeikkel a virágot kényelmesen elérhessek. Azután tenyérnyi magasságú barázdákat húznak, melyek közé elhelyezik a hagymákat s gyengén fedik be a barázdákat porhanyós földdel. A kiültetést szeptemberben végzik holdtölte kezdetével azon hiedelemben, hogy az ily módon elültetett hagymák korábban daga-doznak s már a következő hónapban csiráznak, a mi — mondja Bel — úgy történik is. Ha a gyökér hajtásokkal bővelkedik, május hónapban a barázdákat óvatosan felássák, a sarjadó kis hagymákat leszedik és a kiültetésig száraz helyre elteszik. Telen a vetemény a termés veszélyeztetése nélkül fedetlen marad.

Az ültetvény tavaszkor gyenge s nem épen szép alakú fűsarjat hajt, mely meg egész nyáron zöldült, száradni kezd, mielőtt virágba hajtana, mi október vége felé történik. Minden virág helyben három bibet hajt, s ezeket a bibeszal egy darabjával óvatosan és nagy figyelemmel kell kiszedni, s minthogy a sáfrányvirág két nap alatt nyílik és elmúlik, a sáfránybibeket, a mint a virágzás beáll, napról-napra gyűjtik, mi sok vesződést és szaporítlan munkát okoz.

Az összeszedett sáfránybibeket a veszteniciek gyöngé tüznél nagyon lassan szárították, s megszáritva, tiszta edényben száraz helyen tartogatták. Erős tüznél szárítva, a sáfrány megfeketül és sokat veszít illatából. Körülbelül 40 kilo virágból 500 gramm száraz sáfrányt lehet nyerni.

Mint Bel Mátyás mondja, a veszteni sáfránytermesztők bizonyos babonára hajló szokásokhoz ragaszkodnak. Így az asszonyoknak bizonyos időszakokban nem volt szabad a sáfrányos kertbe lépni, mert megjelenésük káros hatású lett volna a termésre; a sáfrányszedőknek nem volt szabad vasárnap vagy pénteken csizmájukat zsiradékkal kenni stb. A zsiradékról bizonyos — mondja Bel — hogy ártalmasan hat az újonnan szedett sáfrányra, s nem volt szükséges vasárnaphoz, vagy péntekhez folyamodni; mert zsíros tartóba téve, a sáfrány bármely napon megfeketül s veszít értékeiből.

A vesztenivölgyi lakosok a termesztett sáfránnyal Bel Mátyás tanúsága szerint, nemcsak Magyarországon, hanem a szomszédos tartományokban is kereskedtek. Ritkán találni várost, mondja, a melyben sáfránnyal házaló veszteniciek nem lehetne látni. A kik közülök a külföldet folkeresik, onnet citromot, narancsot, becses tiszteket hoznak vissza, s itthon saját cikkükkel árusítják. Bel feljegyzi róluk azt az élelmességet is, hogy a mennyiben az otthon termesztett s igen finomnak tartott sáfrány a kereskedelemre nem volt elegendő, pótlólag Bécsből szereztek, s vittek a községekbe és vásárookra eladás végett. Megemlíti még Bel, hogy a veszteniciek otthon termesztett szőlővel és izletes gyümölcsessel is községről-községre járva kereskednek.

Bel Mátyás nem említi ugyan, de a veszteni plebánosok egyes feljegyzéseiből bizonyos, hogy a sáfrányosok kereskedői társulatot képeztek. Az erre vonatkozó egyenes adat ugyan elég későn tűnik fel a plebaniai könyvekben, de nem lehet kételkedni, hogy az a feljegyzésnél sokkal korábban alakult meg, s valószínűleg már a 17-ik században létezett.

1795. évi augusztus havában u. i. a felső-veszteni határban az országút mellett megáldott egy kökereszt, melyről mondatik, hogy a sáfrányos kereskedő-társulathoz tartozó felső-veszteni lakosok állították, latinul: „ad societatem mercantilem Croaticam (!) pertinentium.“ Hogy itt a „croatica“ nem jelent horvátot, hanem hogy a bejegyzést eszközölő csak a latin „crocus“, sáfrány szóból hibásan képezte a jelzöt, az előbbiekben nem lehet kétséges. A plebánosok nyil-

¹ Előbbi számokban sajtóhiba folytán több helyütt tévesen unca-nak szed-tett. Ezennel helyreigazítjuk. Szerk.

² A következőzés egészen helyes, mert 1677-ben nagycsütörtök ápr. 15-ére esett. Szerk.

³ Mathiae Beel: Notitia Hung. etc. 1742. IV/pp. 304 433—445

ván küzdöttek a nehézséggel, miképen képezzek a latinban „crocus“-ból jelzöt, s még az imént idézett helyen „Croatica“-t használt az egyik, a másik 1676. okt. 22-én így vezeti be a már említett 30 denárt: „ex aldormass Crocariorum“. A két adat egybevetéséből pedig kitünik, hogy a sáfrányos társulat nyoma már a 17-ik században jelentkezik.

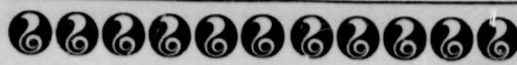
Különböben a sáfrányos társulat irásban kötelezte magát a kereszt fentartására; 1810-ben azonban a szkacsán-uradalmi tisztartó szorgalmazására 40 frtnyi alapítvánnyal váltották meg az elvállalt kötelezettséget.

1800. évi július 6-án Holly György felső-vesztenici esperes-plébános egy más kőkeresztet áldott meg Dvornik, most Béla-Udvarnok alsó végén, melyet 10 forint fentartási alapítvány lefizetése mellett állíttatott „bizonyos kereskedői társulat“. A társulat 14 tagja névszerint van megörökítve, de már nem sáfrányosoknak, hanem egyszerűen kereskedőknek mondatnak, s nincs is többé nyoma a sáfránytermesztésnek. Ebből lehet következtetni, hogy akkor már vagy a sáfrány árhanlyatlása, vagy valamely elemi csapás következtében a sáfránytermesztés, s vele együtt a sáfránnyal való kereskedés is megszűnt. A lakosok azonban hosszú időn át hozzászokva a kereskedési üzlethez, nem hagyták abba a kereskedést, hanem fentartva továbbra is a társulati szervezetet, rövid áruval folytattak házaló kereskedést az országban. Ennek nyomát találjuk 1810-ben, midőn Homola János Bécsben járt áruért, amely alkalommal a templom számára is 399 frton vörös zászlót vásárolt.

Egyébként sokan élnek még Vesztenic vidékén, a kik a mult század közepéig folytatott rövidáru kereskedésre emlékeznek. Dacára azonban annak, hogy a sáfrányos társulat átváltozott kereskedői társulattá, s a sáfrányosok rövidáru kereskedők lettek: a nép ragaszkodva a hagyományos elnevezéshez, továbbra is a jelenkorig sáfrányosoknak nevezte, s nevezi a vesztenic-völgyi kereskedőket, kik a rövidáru kereskedéssel is felhagyva, jelenleg messziről felismerhető szekereiken otthon természetű és távoli vidékeken összevásárolt gyümölcsessel folytatják a kereskedést, mint beavatottak állítják, nem épen anyagi és egyéb előnyükre. Eddig a vasuti közlekedés kevés változást idézett elő szekerező kereskedésükben, lassan azonban szekerezésük az új idők átalakító befolyása alatt nagyrészt a földmivelés előnyére meg fog szűnni, s gyümölcskereskedésük más haszonhajtóbb irányt venni.

Felső és Alsó-Vesztenic, Szucsány, Dvornik, (jelenleg Béla-Udvarnok) és Racsicz paraszt községek, s mégis lakosaik a többi szomszédos paraszt községek lakosaitól feltűnően különböznek viseletre és műveltségre, a mikben inkább a kisvárosi polgárokhoz hasonlítanak, a mely tünénynek a magyarzatát a vázoltak nyomán könnyen feltaláljuk kereskedői minőségükben, a mely manapig is részben megilleti őket.

Czeizel Gábor.

Alapított 1869-ben.

NYITRAI NÉPBANK

mint részvénytársaság

elfogad beteteket a legjutányosabb feltételek mellett, **leszámítol** váltókat, betéti könyvecskéket; **kölcsönöket** ad ingatlanokra a legkisebb kamatláb és szabott ügyvédi díjak mellett amortizációra különböző tervekben; **előleget** ad arany- és ezüstneműekre, sorsjegyek, részvények- és másnemű értékpapírokra; **elád és vesz** mindennemű értékpapírt napi árfolyamban; **felvilágosítással** szolgál és mindennemű megbízást teljesít: bank-, pénz- és biztosítási ügyekről.

Az igazgatóság.

Székháza Városháztér 3. sz.

Aki jó, tartós és elegáns
ezipőt
akar venni
iskolába járó gyermekei számára,
az forduljon bizalommal
Sulgan András
cipész-üzletébe
Nyitrán, Vármegye-utca II. sz.
hol mindennemű saját készítményű
lábbelik urak, hölgyek és gyermekek részére dús választékban mindig raktáron vannak.

Vértess-féle sósorszesz minden házban szükséges.

Diszes temetkezési vállalat, első hazai ércokorsó gyári raktárral.

Üzleti helyiség: **Hid-utca I. szám.** NYITRÁN Lakás: **Kalmár-utca 13. szám.**

Van szerencsém a mélyen tisztelt közönségnek szíves tudomására hozni, hogy az eddig Bengyák István által vezetett

temetkezési vállalatot

Gebauer Károly ur. első hazai ércokorsó gyáros raktárát Nyitrán átvettem és saját cégem alatt vezetni fogom.

Miután minden e szakmába vágó diszes felszereléssel rendelkezem, azon helyzetben vagyok, hogy a tisztelt gyászoló közönséget legjutányosabb árban szolgálhatom ki minden, a legdiszesebb temetésekhez is, tartozó árukkal. Ezen körülményt felhasználva, 2 diszes gyászkocsit is átvettem; egy disz üveges gyászkoocsit és egy diszes kék koocsit fiataloknak s azt a gyászoló feleknek úgy helyben, mint vidéken bármikor rendelkezésre bocsáthatom.

Raktáron tartok állandóan dús választékban első hazai gyártmányú különféle ércokorsókat a legegyszerűbbtől a le gúnomabbig, fakoporsókat, szemfedeleket, koszorúkat nagy választékban, szalagokat és így teljes temetéseket kocsival vagy a nélkül, úgy helyben, mint vidéken rendezhetek, és ezeket a legolcsóbb árban számíthatom. — Elvállalom kápolnák, termek, szobák behuzását fekete posztóval, ravatalok felállítását, hullák elszállítását, gyász testőrök és portások felállítását, szóval minden e szakmába vágó dolgok elintézését a legolcsóbb gyári árban.

A gyászoló közönség szíves pártfogását kéri, kiváló tisztelettel

Szabó Imre,

nyitrai temetkezési vállalata.

FELTŰNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mászt nem szíhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.

Első cs. és kir. osztrák-magyar kizárólag szab.

HOMLOKZAT-FESTÉK-GYÁR

Kronsteiner Károly Bécs, III. Hauptstr. 120.

(saját házában).

Aranyérmekkel kitüntetve.

Főhercegi és hercegi uradalmak, cs. és kir. katonai intézőségek, vasutak, ipari-bánya és gyári társulatok, építési vállalatok, építő-mesterek, ugyancsak gyári és ingatlan tulajdonosok szállítója. E viharmentes homlokzat-festékek, melyek mészből földhatók, száraz állapotban, 1 orolokban és 46 különböző mintában kilétkint 16 krtól fölfelé szállítottak és ami a festék szintiztaságát és tartósságát illeti, azonos az olajfestékekkel.

200 korona jutalék utánzások kimutatásáért.

Mintakártya, ugyancsak utasítás kívánatra ingyen és bérmentve.

„Védjegy.”

A római, ostendei, londoni és párisi kiállításokon aranyérmekkel, díszkeresztel és díszoklevéllel kitüntetve.

FERENCZ

pálinka (sósorszesz)

Vértessz gyógyszerész féle

használatban a leghatásosabb — Feltétlen tisztasága következtében úgy külső, mint belső használatra mindenképp legjobban alkalmas, különösen is a most annyira kedvelt gyűrűmódszerre (massage). Kitűnő sikerrel használják közhű, csúsz, meghűlések ellen, bennulások, feamoknál, gyulladási és kelésnél, továbbá a fejbőr erősítésére, valamint a száj tisztítására; belsőleg gyomor-görös, rosszullét, fejfájás stb. ellen. Katonáknak, vadászoknak, turistáknak, levélhordóknak s általában sokat gyaloglóknak nélkülözhetetlen.

Valódi csak a mellékelt védjeggyel. — Egy üveg 30 fillér, 1 és 2 korona. Kapható: gyógyszerárakban, drogueriákban, jászkereskedésekben. — Nyitrán: Czernyák R. és Einzinger József és társa utjánál, általában ott hol plakátok a fenti védjeggyel láthatók, valamint közvetlen: 33-50

Vértessz L. Sas-gyógyszertárban, Lugoson.

Jó és olcsó órák

3 évi írásban kiállított jótállással küld magánosok részére

Honrád János

órágyár és aranyeműek kivitelei háza

Brüx-ben (Csehország)

Jó nickel-remontoir-óra 3 ft 75 kr

Valódi ezüst-rem-óra 5 ft 80 kr

Valódi ezüst lánc 1 ft 20 kr

Nickel ébtesztő óra 1 ft 95 kr

Cégem a császári és kir. sassal van kitüntetve, több kiállításon arany és ezüst érmekkel lón kitüntetve és ezekre menő elismerő levelekkel rendelkezik (18-53)

Képes árjegyzéket bérmentve küldök ingyen.

Hirdetmények a „Nyitrai Megyei Szemle” részére jutányos áron felvétetnek a kiadóhivatalban.

Egyedül valódi angol

Thierry A. gyógyszerész BALZSAMA.

Allein echter Balsam
aus der Schützengasse-Apothek
des
A. Thierry in Pregrada
bei Rabitzsch-Sauerbrunn.

Magyarország minden postállomására bérmentve 12 kis vagy 6 dupla üveg 4 K Bosznia és Herzegovina részére 400 K. Kevésbé nem küldetik széjjel. Szétküldés előfizetés v. előleg beküldése mellett.

Egészségügyi hatóság által megvizsgálva és ajánlva. — Az üvegek felszerelése a keresk. törvény mintavédelme alatt áll. — E balsam belsőleg és külsőleg használható. Ez 1. Utolérhetetlen hatású gyógyszer a tüdőnek, a mellnek minden káros állapotában, enyhíti a hurutot, csillapítja a váladékot, végezt a fájdalmas köhögésnek s gyógyítja a legregebb bajokat. 2. Kitűnő hatása van a torokgyulladás, rekedtség és a többi torokbajoknál. 3. Alaposan elűzi a lázakat. 4. Meglehetően gyógyítja a gyomor s a bélbetegségeket és szaggatást a testben. 5. Széliden mezdítja elő a székelést s a vér tisztulását, megtisztítja a veséket, megszabadít a buskomorságtól s a hypochondriától, javítja az étvágyat s az emésztést. 6. Nagy-zerű szolgálatokat tesz fogfájáskor, odvasfogaknál és szájröthadaskor s általában minden fog- és szájbajoknál, megszünteti a felhőfögést, a szájnak s a gyomornak bűzét. 7. Külsőleg csodálatos gyógyhatással bír a sebekre, új és régi forradásokra, orbács, kiütés, varrak, megfagyott s megegetett tagokra, rüh, fekély s bőrduzzadás és repedés stb. esetében, varrak, megfagyott s megegetett tagokra, rüh, fekély s bőrduzzadás és repedés stb. esetében, varrak, megfagyott s megegetett tagokra, rüh, fekély s bőrduzzadás és repedés stb. Ügyeljünk mindig pontosan az itt látható zöld apáca védjegyre. Hamisítástól legjobban megóv az, ha közvetlenül tőlem, gyámból rendelnek eredeti szab cartonokban. Ausztria s postállomására bérmentve 12 kis vagy 6 dupla üveg 4 K Bosznia és Herzegovina részére 400 K. Kevésbé nem küldetik széjjel. Szétküldés előfizetés v. előleg beküldése mellett.

Miért szenved ön?

Holott mindenféle és fajta, még oly régi sebtre biztos gyógyulást talál és majdnem mindig elkerüli a fájdalmas és veszélyes operálást, valamint amputálást

Thierry A. gyógyszerész egyedül valódi Czentifolia-kenőcs

használatánál rendkívül jó hatású a sebek gyógyulásánál, valamint a fájdalmak enyhítésénél utóérhetetlen. A valódi czentifolium kenőcs alkalmazható a gyermekágyasok rossz természetű mellbajainál, szoptatók mell keményedése, a tej elapadásának, az orbácsnak eseteiben, továbbá mindenféle régi sevek, láb- és csontnyílások, sebek, folyások, dagadt labak és csontrepedéseknek, vágás, szűrés, lóv és ütés által előidézett sebeknek; az idegen testek, pl. üveg, szálka, homok, tövis, serét stb. eltávolításánál, mindenféle daganat, kinövés, képződmény, karbunkulus és ráknál, végre pokolvar, körömféreg, köröngyűtés, a lábnek járásközben történt kisebesülése, fagyás és égetés okozta sebek, a betegek és gyermekek fekvés általi kisebesülése, torokdaganat, meggyült vér, tülzúgás stb. stb. esetében. — A szállítást kizárólag az összeg előre küldése mellett eszközöltetik. Két tégely csomagolással, postaszállítási díjjal együtt 3 K 50 fillér. Számos eredeti bizonyítvány rendelkezésre áll. Arra kérek mindenkit, hogy óvakodjék a hatáskülső hamisítások vévésétől s arra ügyeljen, hogy a tégelybe be van-e az apáca védjegye és egeem: Thierry (Adolf) Limited gyógytára az „Orangyalhoz” Pregradában, égetve.

Ezen gyógyhatásukban felülmúlhatlan két szer nemesak a romlásnak nincs kitéve, sőt ellenkezőleg, minél régebb, annál értékesebb és hatatosabb, nem art sem a fagy, sem a forróság, tehát minden évszakban használhatók. Majdnem minden esetben segítenek és eredménynyel járnak legalább az orvos érkeztéig, természetesen nem szabad hamisítványokat vagy hasonlót feldicsért értéket és hatáskülső ügynevezett pótszereket venni, melyekért a pénz hasznátalanul dobják ki, hanem mindig ezen rég kipróbált olcsó és megbízható, emellett teljesen ártalmatlan világhírű szereket kell használni, melyeknek minden családban az eshetőségekre készenlétben kellene lenni. Hol olyant nem kapunk, mely a valódiság minden jelét magán viseli, rendeljük meg egyszerűen direkt és címezük:

Thierry (Adolf) Limited „Orangyal-gyógyszertár” Pregrada

(Rohitsch-Sauerbrunn mellett.)

Közp. raktar Budapest TÖRÖK J. — Zágrábban MITTELBACH S. — Bécsben BRADY L. gyógytárakban.

(19-52)

SZUPERFOSZFÁTOT,

Stassfurti kainitot

szavatolt 12.4% tiszta káli = 23-24% kén-savas káli tartalommal.

Stassfurti kálitrágyasót

szavatolt 40% tiszta káli = 74-76% kén-savas káli tartalommal,

Kovasavas kálit

(dohánytrágyázásra), továbbá

mindennemű egyéb műtrágyaféléket, azonkívül

RÉZGÁLICOT (98-99%)

elismert kitűnő minőségben legolesőbban szállit a

„HUNGÁRIA” műtrágya, kén-sav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.

Huszár István könyvnyomdája Nyitrán.